

"IV NIT BIELENCA"

HOMENATGE AL COMPOSITOR

JAUME MAS PORCEL

Son Bielí – Búger

Dissabte 17 de setembre 1994,

a les 20 hores.

Jaume Mas Porcel

"IV NIT BIELENCA"

La **Fundació A.C.A./Area Creació Acústica** i la **Fundació Guillem Cifre de Colonya**, vos convida el proper **17** de setembre, a la **"IV NIT BIELENCA" – HOMENATGE AL COMPOSITOR JAUME MAS PORCEL**.

A les **20'00** hores trobada de tots els assistents a l'**Ajuntament de Búger**, a on serem rebuts pel Batle, l'Ill.m. Sr D. **Miquel Amengual**. A continuació la **"Banda Municipal de Palma"** dirigida pel Sr. D. **Daniel Martínez**, ens oferirà un breu concert.

Després hens dirigirem a la seu de l'**A.C.A.** a on el pianista **Miquel Estelrich** i la mezzosoprano **Sylvia Corbacho** ens oferiran un concert amb obres del compositor **Jaume Mas Porcel**.

Presidiràn l'acte l'Ill.m. Sr. D. **Miquel Amengual**, Batle de Búger, l'Ill.m. Sr D. **Joan Fageda**, Batle de Palma, l'Honorable Sr. D. **Antoni Sansó**, Conseller President de la Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca, Sr D. **Joan Francesc Romero**, Director General de Cultura del Govern Balear, Sr. D. **Josep Carles Tous**, Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Palma, Sr. **D. Martín Torrandell**, President de la Fundació Guillem Cifre de Colonya i el Sr. D. **Antoni Caimari**, President de la Fundació A.C.A.

Els assistents seràn obsequiats amb el programa i cassette **"IV NIT BIELENCA" – JAUME MAS PORCEL**.

L'acte continuarà a la terrassa de Son Bielí, a on els assistents podràn gaudir d'un bufet, acompanyat del esplèndit entorn de la **"NIT BIELENCA"**.

Tot esperant la vostra assistència a l'acte, rebeu una salutació molt cordial.

PATRONAT FUNDACIÓ A.C.A.

i FUNDACIÓ GUILLEM CIFRE DE COLONYA

Handwritten musical score for the first system. The vocal line is in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The lyrics are: "L'é-tang ré-fle-ta, pro-fond mi-roir, la si-lhou-et-te du saule". The piano accompaniment is in bass clef, featuring a steady eighth-note pattern in the left hand and chords in the right hand.

Handwritten musical score for the second system. The vocal line continues with the lyrics: "noir où le vent pleu-re... Ré-pons, c'est l'heure!". There is a measure rest marked "12." in the vocal line. The piano accompaniment continues with similar textures. The lyrics "Un vaste et ten-dre apai-se-" appear at the end of the system.

Handwritten musical score for the third system. The vocal line has the lyrics: "ment semble des-an-dre du fir-ma-ment" and "où l'astre-ti-se...". There is a measure rest marked "18" in the vocal line. The piano accompaniment features more complex chordal structures and some sixteenth-note passages.

Handwritten musical score for the fourth system. The vocal line has the lyrics: "C'est l'heure qui - - - - - se!". There is a measure rest marked "8" in the vocal line. The piano accompaniment includes a large, sweeping melodic line in the right hand. At the bottom right, there is a date stamp "47-8-1939" and the number "17".

Fragment de la partitura "L'heure exquise", de **Jaume Mas Porcel**

CONCERTS

Plaça Ajuntament de Búger

Breu concert per la "*Banda Municipal de Palma*"
Director: **Daniel Martínez**.

Seu de l'A.C.A. – "Sala del piano"

Obres de **Jaume Mas Porcel**.

OBRES PER A PIANO SOL

Hommage a Maurice Ravel (1937)

Preàmbule
Sérénade
Menuet
Pastourelle en rondeau

Quatre sonatines

Sonatina de mayo (1935)
Sonatina rosa (1958)
Sonatina deportiva (1942)
Sonatina en blues (1956)

OBRES PER A VEU I PIANO

Chansons amoureuses (1939)

Paul Verlaine

Chanson d'automne
Tous deux
L'allée est sans fin
En sourdine
L'heure exquise
Paysage triste
La bonne chanson

Crepuscle (1945)

Joan Sunyol

Sylvia Corbacho, mezzosoprano
Miquel Estelrich, piano

JAUME MAS PORCEL COM A CRÍTIC

El 1929 el **Círculo de Estudios** va decidir rendir homenatge a **Antoni Maria Alcover** amb motiu de la publicació del monumental *Diccionari Català-Valencià-Balear*. L'organisme va convidar nombrosos investigadors de tot el món a col·laborar en una col·lecció d'articles dedicats a l'insigne filòleg. El resultat va ser *Miscelânea filológica* (Palma: Círculo de Estudios, 1932). El volum va ésser un èxit, però donada la categoria internacional de l'homenatjat els treballs deixaven de banda els amics, investigadors i artistes de Les Illes que havien tingut un contacte personal amb ell o que d'alguna manera havien estat influïts per la seva obra. Així va sorgir la idea de fer un altre volum, però aquesta vegada just d'autors de les Balears. Així el 1933 es publica *Miscelânea balear*, llibre que reuneix articles, treballs d'investigació, poemes, proses literàries, il·lustracions i partitures musicals.

Es curiós que la música - l'aspecte cultural que en el nostre país sol trobar-se més abandonat- va tenir un paper singular i ben significatiu en aquesta *Miscelânea balear*. Trobam, per exemple, un article d'**Antoni J. Pont** escrit en català que es titula "*Tonades y (sic) balls mallorquins*". **Joan Maria Thomàs** col·labora amb "*Un aspecte litúrgic de la música d'orgue*". També es reproduïx la partitura de **Bernat Salas** "*El meu xabec*" amb lletra de Pere d'**Alcàntara Penya**. Finalment crida l'atenció un assaig d'un jove compositor (té menys de vint anys!) que des de París envia l'article "*El impresionismo sonoro*". L'autor es **Jaime Mas Porcel** i l'article revela l'ideari del jove compositor, les seves preocupacions estètiques, els seus gusts i naturalment les seves aversions.

Mas Porcel comença per esbossar la genealogia del moviment impressionista (**Monet** en pintura i **Debussy** en música). Seguint un model historiogràfic típic del segle XIX, compara **Debussy** amb **Beethoven** i **Wagner**, atès que els tres compositors, diu ell, han suposat un "progrès" dins la història de la música. La música de **Debussy** no s'ha de qualificar de "preciosista", i afegeix que els títols no son "meras descripciones musicales, hoy completamente pasadas de moda, y protestamos contra los que tal cosa suponen, que la música de **Debussy** no es más que la evocación del ambiente de lo que expresa el título de la obra" (p.294). Continua defensant **Debussy** d'alguns crítics mal intencionats que l'haurien acusat "de un españolismo acartonado" (p.295). L'impressionisme, recalca, no és una descripció detallada de la realitat (com és el cas de *Les Estepes de l'Àsia Central* de **Borodin**, segons ell), sino que la música "lo que refleja es el "ambiente".

A França a part de **Debussy**, **Mas Porcel** anomena **Satie**, **Ravel** i **Els Sis** com a compositors apropiats a l'impressionisme. A Espanya, **Albéniz**, **Falla** i **Turina** també mostren trets impressionistes. **Mas Porcel** rebutja el qualificatiu de "neoclàssic" pels compositors que cerquen inspiració en formes musicals o instruments del segle XVIII. Aquest és el cas de **Ravel**, l'escriptura pianística del qual és a vegades "clavecinística"; també **Falla** ha cercat en el clavecí una nova sortida artística que **Mas Porcel** qualifica d'"scarlattisme". En una mena de manifest del que ara anomenariem estètica postmoderna, **Mas Porcel** afirma: "Hoy, afortunadamente, cada músico libre de preocupaciones escribe según sus gustos, creando unos estilos propios, otros siguiendo sus antiguas costumbres."

L'article de **Mas Porcel** exterioritza amb tota probabilitat el programa estètic que el compositor s'havia marcat per a la seva pròpia vida professional futura. Aquest ideari estètic es resumeix en una paraula: afrancesament. Per qualsevol compositor jove europeu de principis d'aquest segle hi havia dues sortides: per una part la via germànica i per una altra la francesa. **Mas Porcel** demostra estar al corrent d'aquestes dues tendències (també diu admirar el folklorisme de **Bartok** i **Kodaly**) i es mostra totalment partidari per l'opció francesa. Aquestes idees estètiques es reflecteixen naturalment a la seva música. *Meteors* (1936), per exemple, es compon d'una col·lecció de peces curtes que presenten una galeria de personatges entre insòlits i entranyables: una nina ingènua, una dama elegant, un conitapuntista seriós, una dona optimista, un filòsof kantian, un campió de natació, etc. Aquests títols són més irònics que descriptius (recordem la seva forma d'entendre

l'impressionisme i la seva aversió a la "descripció" musical). Malgrat tot, el "contrapuntista seriós" i el "filòsof-kantià" són estereotipus de la cultura alemanya, mentre que una "nina ingènua" i una "dama elegant" representen la mentalitat francesa.

La música de **Jaume Mas Porcel** no és just una adaptació de les modes franceses de principis de segle. A Espanya (especialment a Catalunya) i al sud de França el que a París s'anomenava impressionisme aquí es va refondre en "mediterranisme". Pensem en el compositor proveçal **Déodat de Séverac** (1872-1921), les idees del qual poden donar-nos una idea més clara del que s'entenia per "música mediterrània" a principis de segle. La música per a piano de **Séverac** participa de l'impressionisme parisi, però es molt més colorista i tipista. Tot i que va estudiar uns anys a París, **Séverac** associava el cosmopolitanisme de la capital de segle XIX (com mol bé la va qualificar **Walter Benjamin**) amb la superficialitat, la manca d'identitat i arrels. **Séverac** pensava que les compositors havien de trobar inspiració la vida camperola: els pagesos, les festes populars i religions, els camins polsosos i la vinya. Per tal de fomentar la "música mediterrània" va idear un pla que consistia a fundar escoles de música a diferents indrets de la costa mediterrània (Barcelona i Marsella havien de ser les capitals d'aquesta nova estètica musical). La funció d'aquestes **Escoles del Mediterrani** no havia de ser únicament fomentar la música tradicional, sinó que havien de crear una estètica capaç d'oposar-se al germanisme i al parisisme.

No sé si **Mas Porcel** coneixia l'obra i les idees de **Séverac**, però tant ell com altres compositors de l'àrea mediterrània d'Espanya se'n cuidaren de posar en pràctica les teories de **Séverac**. La música de compositors com **Mas Porcel**, **Toldrà**, **Esplà**, **Blancafort** i sobretot **Mompou** es pot descriure amb les mateixes paraules que **Mas Porcel** emprà per definir l'obra de **Ravel**: "cariño a la sencillez, a la ingenuidad, a los gustos infantiles" (p.296).

ANTONI PIZÀ

Doctor en Musicología.

JAUME MAS PORCEL, COMPOSITOR

El catàleg d'obres de **Mas Porcel** es redueix a una cinquantena d'obres. Evidentment no es llarg si ho comparam amb l'obra d'altres compositors, però si molt intensa, ja que es va dur a terme en pocs anys. Aquestes obres es composaren la major part els anys trenta i cinquanta, amb alguna excepció posterior com dues sonatines i la darrera, la *Sonatina azul* que data de l'any 1973, curiosament, fins el 1993, any de la seva mort no composà mai més encara, més insòlit, era una persona tan simple i modesta que en cap moment es va considerar compositor, al·legant que alguna de les seves obres eren "pecats" de joventut, fet que en alguns moments ha desesperat a no pocs músics.

Però per entendre la música de **Mas Porcel** no ho podem fer sense adonar-nos de la influència que li suposà la seva estada a París estudiant a **L'École Normal** amb **Guèraldi**, **Alfred Cortot** (piano), i també clavicembal amb **Wanda Landowska**. Es notable la influència de la música francesa en l'estètica de **Mas Porcel**. Al marge d'una òpera, una cantata per a solistes cor i orquestra, tres obres per a orquestra, un divertiment per a instruments de vent i unes poques obres corals, **Mas Porcel** dedicà el seu esforç a la creació d'obres per a piano i cançons per a veu i piano. Com a tots els bons compositors totes les seves obres duen un segell molt personal podent situar el seu llenguatge al post-impressionisme.

L'obra per a piano

Les primeres obres per a piano s'inspiraren en el folklore, destacant "*Tonades i balls de Mallorca*" (1932) i la inacabada *Suite Mallorquina* (1933). Després composà l'obra més coneguda i possiblement més important: "*Metéores*", vuit petites peces amb títols tan originals com sorprenents amb un caràcter a voltes irònic (... *pour un sérieux contrepointiste*), tendre (... *pour un joyeux nouveau né*), intimista (... *pour un philosophe kantien*), subtil (... *pour une hirondelle ignorée*) i arrebataador (... *pour un champion de natation*). Dos Homenatges: "*Hommage a Ravel*" (1937) i "*Hommage a F. Chopin*" el títol original del qual era "*Sur le tombeau de Chopin*", (En hommage à l'illustre musicien polonais, à l'occasion du centenaire de son séjour à Majorque) que evidentment la composà el 1938, "*Konitenci*" és la reducció simplificada per a piano de la seva obra orquestral: ("*Vint minuts de música per a ballet*"). "*Variacions tonals sobre un tema serial*" (1965) és una obra amb dotze variacions originalment composta per a guitarra. "*Deu sintonies*" són fragments d'obres compostes anteriorment amb motiu d'un concurs de sintonies de **RTVE**. **Mas Porcel** va rebre una carta on li donaven les gràcies per les sintonies però que el concurs s'havia celebrat ja feia uns anys. Ell sempre es va sentir molt content amb aquesta obra. Un "*Impromptu*" el 1941 i sobre tot una de les joies de la música pianística mallorquina, la col·lecció de "*16 sonatines*" compostes entre (1935-1979), encara n'hi ha una no localitzada; la "*Sonatina de noces*", dedicada a **Miquel Duràn** i interpretada per **Julia Samper**.

Les cançons per a veu i piano

Les corrents nacionalistes del segle XIX es reflecteixen també a la música. El "lied" va tindre un important paper en aquesta evolució d'acord amb la pròpia naturalesa. "Lied" no és de cap de les maneres la definició de l'internacional gènere, com voldria una errada lògica molt estesa. En francès i anglès, la paraula "lied" s'utilitza per designar el Lied Alemà. A d'altres països es defineix com a "song" o "chanson".

L'equivalent francès del Lied alemà podria ser la "mélodie" amb acompanyament de piano. El mestre de l'època va esser **Gabriel Fauré**, i més tard **Debussy** amb un tractament de la veu cantada inclinat generalment més cap el recitatiu i amb un acompanyament pianístic amb més colors que el seu predecessor. L'elegància harmònica, la moderació del sentiment i un gran sentit per a la matització delicada són les característiques

d'aquest esteticista. La seva música és per a molts, la més francesa de tots els temps. La musicalització reservada, quasi be objectiva, dels textos per part de **Fauré** constitueix un gran contrast amb les composicions malencòniques de "fi de segle" dels compositors de l'escola de **Franck** com **Chausson**, **Chabrier** o **Ropartz**. La "melodie" ràpidament substitueix els elegants romances als salons de la societat aristocràtica i burgesa francesa. A partir d'ara **Fauré** i **Debussy** exigeixen del públic i dels intèrprets una sensibilitat totalment diferent i el text es converteix en el centre de l'obra.

Verlaine i **Baudelaire**, les dues figures de la lírica francesa feren que la poesia sonàs principalment en mans d'aquests mestres.

Va esser a partir del 1938 quan **Mas Porcel** va començar a escriure per a veu i piano "Dolor", "Per molts d'anys" i el cicle de set cançons "Chansons amoureuses", amb text de **Paul Verlaine**. Possiblement l'obra més important de la seva producció per a veu i piano. També amb textos de **Verlaine** compon el 1946 "Ecoutez la Chanson", "Spleen", "Green", "Nevermore" i "Fantoches", i de **Paul Collin** i **Theodor Faullain de Baumarlle** "Poème d'octobre" (1940) i "Nôtre amour" (1946) respectivament. **Mas Porcel** es serveix de la llengua catalana per compondre la resta de les seves obres com "Crepuscle", "L'oblit", "Nadalença" (1945) i "L'estela" (1947) amb textos de **Joan Sunyol**, **Miquel Forteza Pinya**, poeta mallorquí del qual **Joan Maria Thomàs** havia compost el cicle "L'intim recer" el 1943.

Mas Porcel ha estat sens dubte un músic important dins el panorama espanyol d'aquest segle. A Mallorca moltes vegades maltractat i poc reconegut fins el punt que va tenir que "fugir" de l'illa; apreciat a Alacant i admirat a quasi bé tota la geografia espanyola, un fet que no és únic i del qual hauriem d'aprendre perquè no es tornes a repetir, n'estic segur que no ho farem.

MIQUEL ESTELRICH

Pianista

CHANSONS AMOUREUSES

Paul Verlaine

"Chanson d'automne"

*Les sanglots longs
Des violons
De l'automne
Blessent mon cœur
D'une langueur
Monotone*

*Tout suffocant
Et blême, quand
Sonne l'heure,
Je me souviens
Des jours anciens
Et je pleure;*

*Et je m'en vais
Au vent mauvais
Qui m'emporte
Deçà, delà,
Pareil à la
Feuille morte.*

"Tous deux"

*Donç ce sera par un clair jour d'été:
Le grand soleil, complice de ma joie,
Fera, parmi le satin et la soie,
Plus belle encore votre chère beauté;*

*Le ciel tout bleu, comme une haute tente,
Frissonnera somptueux à longs plis
Sur nos deux fronts heureux qu'auront pâlis
L'émotion du bonheur et l'attente;*

*Et quand le soir viendra, l'air sera doux
Qui se jouera, caressant, dans vos voiles,
Et les regards paisibles des étolies
Bienveillamment souriront aux époux.*

"L'allée est sans fin"

*L'allée est sans fin
Sous le ciel, divin
D'être pâle ainsi!
Sais-tu qu'on serait
Bien sous le secret
De ces arbres-ci?*

*Le château, tout blanc
Avec, à son flanc
Le soleil couché.
Les Champs à l'entour...
Oh! que notre amour
N'est-il là niché!*

"En sourdine"

*Calmes dans le demir-jour
Que les branches hautes font,
Pénétrons bien notre amour
De ce silence profond.*

*Fondons nos âmes, nos coeurs
Et nos sens extasiés,
Parmi les vagues langueurs
Des pins et des arbousiers.*

*Ferme tes yeux à demi,
Croise tes bras sur ton sein,
Et de ton coeur endormi
Chasse à jamais tout dessein.*

*Laissons-nous persuader
Au souffle berceur et doux
Qui vient à tes pieds rider
Les ondes de gazon roux*

*Et quand, solennel, le soir
Des chênes noirs tombera,
Voix de notre désespoir,
Le rossignol chantera.*

"L'heure exquise"

*La lune blanche
Luit dans les bois;
De chaque branche
Part une voix
Sous la ramée...*

O bien-aimée.

*L'étang reflète,
Profond miroir,
La silhouette
Du saule noir
Où le vent pleure...*

Rêvons, c'est l'heure.

*Un vaste et tendre
Apaisement
Semble descendre
Du firmament
Que l'astre irise...*

C'est l'heure exquise.

"Paysage triste"

*L'ombre des arbres dans la rivière embrumée
Meurt comme de la fumée,
Tandis qu'en l'air, parmi les ramures réelles,
Se plaignent les tourterelles.*

*Combien, ô voyageur, ce paysage blême
Te mira blême toi-même,
Et que tristes pleuraient dans les hautes feuillées
Tes espérances noyées?*

"La bonne chanson"

*La dure épreuve va finir.
Mon coeur, souris à l'avenir,*

*Ils sont passés les jours d'alarmes
Où j'étais triste jusqu'aux larmes.*

*Ne suppute plus les instants,
Mon âme, encore un peu de temps.*

*J'ai tu les paroles amères
Et banni les sombres chimères.*

*Mes yeux exilés de la voir
De par un douloureux devoir,*

*Mon oreille avide d'entendre
Les notes d'or de sa voix tendre,*

*Tout mon être tout mon amour
Acclament le bienheureux jour*

*Où, seul rêve et seule pensée,
Me reviendra la fiancée!*

NADALENCA

Tomás Cano

*Un estel al cel rellúm,
un estel inconagut...*

*Els paratges de Bel·lem
embolcalla amb dolça llum
les muntanyes i la vall,
l'humil cova d'un pastó,
dins la cova un minyó,
que humil Verge ha parit
per esser la llum del mon...*

*I els angels fan sentir
una triunfant cançó,
i la Verge mig sonriu
remirant-se el petitó...*

*I dels boscos el psalteri
amarant-se de misteri
mig punteja una oració...*

CREPUSCLE

Joan Sunyol

*Talment la tranquila tarda
fou dolç dels teus ulls l'esguard.
Tristesa d'un cap al tard
és tot el que el cor en guarda.*

*Tingué la tristesa guia
d'un dia que va a Ponent;
és nit aquell jorn plaent
ni el somni d'amor perdura*

*Tristesa d'un cap al tard
és tot el que el cor en guarda.*

PER A UNA BIOGRAFIA DE JAUME MAS PORCEL

Anys de Formació

Jaume Mas Porcel va néixer al carrer dels Horts número 40 de Palma, el dia 5 de setembre de 1909. Era fill de **Jaume Mas Femenia**, comerciant i de **Margalida Porcel Font**. El seu padrí patern era de Riudoms (Tarragona) i la padrina paterna i els padrins maternals de Palma.

En el registre civil va rebre el nom de **Jaume Simó** (1).

De 1922 a 1928 el trobam com a estudiant de batxillerat al col·legi de **La Salle** de Palma, però també en aquesta època s'inicia en la Música amb els mestres **Joan Capó i Miquel Negre Nadal**.

Als desset anys passà a Madrid. Enllà després d'haver estudiat amb el mestre **Josep Tragó Arana** es diploma amb el primer premi al Conservatori d'aquella ciutat. El mateix any anà a París per estudiar a l'**Ecole Normale**, lloc en el qual treballà amb **Juliard de Guéraldi** i **Alfred Cortot** amb qui completà la seva formació pianística. Simultàniament estudià clavicèmbal amb **Wanda Landowska** a Saint Leula-Fôret.

L'any 1928 obté una pensió/beca de la **Diputació de Mallorca** per continuar estudis a París. Aquest mateix any donà el seu primer concert al **Teatre Principal** de Palma. Tambè, el 24 de novembre, va fer un concert juntament amb el violoncellista **Bernardino Gálvez Bellido**, per l'**Associació Bach** (1926-1929). L'any següent, el 25 de desembre de 1929, ofereix un concert a l'**Associació de Cultura Musical** de Palma.

Es a partir de 1930 quan torna definitivament a Mallorca

Retorn a Mallorca

Una vegada completada la seva formació musical a la capital francesa, **Jaume Mas Porcel** tornà a Mallorca el 1930, i inicià una etapa intensa com a concertista a diferents indrets d'Espanya i d'Europa. Destaca com a intèrpret de clavicèmbal ja que és peoner en aquesta faceta a tot l'estat espanyol. Des d'aquest any és nomenat secretari del comitè **Pro-Chopin a Mallorca**. A la vegada comença també l'activitat pedagògica que posteriorment li obrirà les portes del **Conservatori d'Alcant** com a catedràtic.

Dins aquest anys conrà la seva faceta de compositor i així el 1932 publicà l'obra "*Tonades i Balls populars de Mallorca*" a la casa **Editorial Ordines**. Aquest quadern estava format per les següents composicions:

- 1.- *Sa Ximbomba. Ses Mateixes.*
- 2.- *Canço des batre. Els cavallets.*
- 3.- *Cançó de collir oliva. Copeo.*

La Col·laboració amb la Capella Clàssica.

Des de la seva fundació el 1931, **Jaume Mas Porcel** s'engresca amb la idea de la **Capella Clàssica** de Mallorca de **Mn. Joan Mª Thomàs** i hi participa activament com a col·laborador. La Capella li estrenà diverses obres.

D'entre totes les col·laboracions realitzades conjuntament amb aquesta formació, val la pena destacar-ne algunes:

* La del 12 d'abril de 1933, Dimecres Sant, en la qual acompanyà al piano l'*Ave Verum* de **Mozart** i el Cor de la Cantata *Wir danken Gott* dir de **Bach** en el concert que la Capella oferí a **Manuel de Falla** en el **Teatre Principal** de Palma. El famós compositor dirigí la seva versió de l'*Ave Maria* de **Victoria**.

* La del 8 d'octubre també de 1933 quan es reprengueren les activitats musicals de la **Reial Capella del Palau de l'Almudaina**, després de mig segle d'estar tancada a aquest tipus d'actes. En aquest concert, amb motiu del **I Festival de la Cançó Mallorquina**, el mestre **Falla** acceptà el títol de Director d'Honor de la **Capella Clàssica**. Hem de dir que **Jaume Mas Porcel** estrenà en aquest festival l'obra *So de pàstera*.

* La de les celebracions, per part de la **Capella Clàssica** dels del dos-cents cinquanta aniversaris d'**Haendel** i **Bach**, respectivament els 24 de febrer i 21 de març de 1935, també al **Palau de l'Almudaina**. En tots dos casos l'acompanyament de **Mas Porcel** és a l'orgue.

* La del 22 de març de 1936, i al mateix Palau, en el concert titulat "*Compositors Mallorquins del segle XIX*"

* La del 2 d'abril de 1936 i en la qual la Capella tributà un homenatge "*A la memòria del Mestre Miquel Capllonch (1861-1935)*" A més de **Mas Porcel** hi participaren com a pianistes **Teresa Bover** i **Jaume Roig**.

* La del 5 de juny de 1943, a la **Sala Born**, quan es fa un homenatge a **Pere Miquel Marqués i Garcías** en motiu del primer centenari del seu naixement, per part de la **Capella Clàssica**. **Mas Porcel** donà a conèixer, després d'haver-la revisada i ampliada, la versió pianística que **Johan Strauss** feu de la romàntica *Primera làgrima* de **Marqués**.

Compromís amb la Cultura

Les col·laboracions esmentades assenyalen que el retorn de **Mas Porcel** a Mallorca, després de l'estada a París, significa tot un compromís amb les manifestacions culturals de l'illa. La seva presència als diversos esdeveniments era constant i a la vegada també augmentava la seva producció com a compositor. L'any 1933, per posar un exemple, donà una conferència a l'**Ateneu** titulada "*Les melodies populars de l'illa de Mallorca*". Al mateix acte i per il·lustrar la conferència la pianista **Bàrbara Campins** li estrena la *Suite mallorquina* formada per *Tonada des segàr*, *Ses corregudes*, *Cançó catalana*, *Xeremia llunyana*, *So de pàstera* i *Pastoret d'on vens*.

En aquest mateix any havia col·laborat a la Miscelànea Balear en honor a **Antoni Maria Alcover** amb l'article titulat "*Impresionismo sonoro*"

Un any després, entre el 17 i el 24 de novembre de 1934 es fa la presentació pública del **Trio Mallorca** integrat per **Mas Porcel** al piano, **Fred Kraus** al violí i **Jesús Quintana** al violoncel al **Saló Mallorca** i al **Palau de l'Almudaina**.

Aquest compromís, però, anà més enllà i el 1936 signà la famosa "*Resposta als catalans*" popularment coneguda com a "*Manifest*" i adreçat als intel·lectuals catalans. Degut a la Guerra Civil obligats per motius polítics, **Jaume Mas Porcel** juntament amb la majoria dels signants s'adherí a un comunicat de premsa en el qual es rectificaven algunes de les afirmacions realitzades.

Anys més tard, amb motiu de la concessió de la *Creu d'Alfonso X el Sabio*, diria al respecte: "Vaig ser acusat de roig per signar juntament a **Mn. Thomàs** i **Félix Pons** el *Manifest de germanor* dirigit als intel·lectuals catalans. No som polític som simplement antimilitarista, pacifista i apolític".

I pel que fa al seu caire com a divulgador científic, hem d'esmentar que el 1947 l'editorial **Labor** publicà el seu llibre original "*La regla del càlculo*", dedicat al seu deixeble **Emili Muriscot i Gutiérrez**. I cap enllà els anys cinquanta en preparà un segon que s'havia de

publicar amb el títol "*Introducción al estudio de las matemáticas superiores*" i del qual no tenim constància de la seva edició.

Jaume Mas Porcel sentia vertader interès vers la divulgació científica en general i per la matemàtica en particular. Per a ell el punt més interessant d'aquesta matèria era "l'alta especulació abstracta que és també la seva part artística". El mateix confessà que aspirava, a més de convertir-se en un bon músic, a treballar en "la investigació científica ben feta, seguint els bons mestres". I d'entre ells "tenc una especial admiració per **Rey Pastor**, un dels primers savis mundials", comentà.

Els anys 50. Una dècada intensa.

Pel que fa a l'any 1950, trobam **Jaume Mas Porcel** engrescat en tot un grapat d'actuacions com a concertista per l'estat espanyol i l'estranger. Aquesta gira marcaria l'inici de reconeixements, premis i estrenes interessants. Heus aquí alguns dels que en tenim referència:

* 17 de desembre de 1951: actua com a solista amb l'**Orquestra Simfònica de Mallorca** sota la direcció d'**Eaktai Abn** i estrena la seva obra per a piano i orquestra *Nocturno* dedicada al seu alumne **Enric Arbós Canyelles**. En el programa de mà s'explica que aquesta obra "escrita l'estiu de 1950, recent encara el centenari de la mort de **Chopin**, conté evocacions dels seus nocturns però la seva forma l'emparenta més als de **Gabriel Fauré**".

* 1954: Guanya el primer premi instaurat pel **Consell Superior d'Investigacions Científiques** per haver musicat un text lullià. L'obra en qüestió que coneixem amb el nom de *Cantata Lul·liana* està basada en el *Libre d'Evast e Aloma e de Blanquerna son fill*. Fou interpretada a Alcoi i Elda. De la presentació a Palma no en tenim constància. Però el 14 de gener de 1986, fou interpretada a l'**Auditori** per l'**Orquestra Ciutat de Palma** i la **Coral Universitària**. En el programa de mà d'aquest concert llegim: "Es possible fóra interpretada també a Palma en el petit teatre avui desaparegut de **Sant Francesc** per la **Capella Clàssica** però no ha estat possible trobar cap prova ni testimoni ferm".

També són de 1954 els enregistraments per al segell "**La Voz de su amo**" d'algunes obres de **Chopin**. Així com la sèrie concerts a l'**Acadèmia de Santa Cecília** de Vic, a Girona, Badalona i Collbató, interpreten els *Estudis per a Jazz* de **Béla Bartók** i altre obres de **Mozart Schumann, Chopin i Mussorgski**. Les cròniques de l'època el presentaren com a pianista i compositor adscrit a l'escola francesa: "mescla de lirisme mediterrani i personatge irònic".

* 27 de maig de 1957 al **Teatre Principal** de Palma s'interpreta parcialment *El Castell d'Iràs i no Tornaràs* amb l'**Orquestra Simfònica** i la **Capella Clàssica**. Aquesta partitura, començada el dia 16 de juny de 1951 i acabada el 9 de juny de 1953, ha estat considerada la primera òpera feta íntegrament a Mallorca. Curiosament val la pena assenyalar que fou a través de **Guillem Colom i Ferrà** com arribà el poema de **Miquel Forteza** a mans de **Jaume Mas Porcel**, amb la comanda feta pel poeta de posar-li música. Gens estrany resulta aquest encàrrec ja que el nostre compositor l'any 1942 juntament amb altres músics (**Joan Mª Thomàs, Antoni Torrandell, Josep Picó i Bartomeu Oliver**) havia musicat les *Cançons de la Terra* del propi **Colom**, que només s'arribaren a publicar en la seva forma poètica.

L'edició del text literari de *El Castell d'Iràs i no Tornaràs*, catalogada com a "*Balada en tres actes*" pel mateix autor és de 1955 a l'**Editorial Moll** dins la col·lecció "*Les Illes d'Or*". Segons consta en el volum: "El dia 3 de maig de 1952 s'efectuà en sessió privada en el domicili de don **Jaume Ferrer**, la lectura del primer acte, sota el repart següent:

Bernat: Jordi Mora
Comte: Antoni Esteva
Comtessa: Srta. Bab Truyol
Ermità: Antoni Esteva
Al Piano: Jaume Mas Porcel"

* Entre el 1958 i 1959 el trobam novament oferint concerts arreu de l'estat espanyol. I el 4 de febrer de 1959 actua com a solista de l'**Orquestra Simfònica** amb *Eaktai Abn*. L'obra, *Noches en los jardines de España* de **Manuel de Falla**.

* 1960, promou el primer concurs internacional **Frederic Chopin a Valldemossa** i a més hi actuà com a secretari.

Aquest mateix any passa a ensenyar música a Alacant ja que guanya per oposició una càtedra de piano a l'**Institut Musical Oscar Esplà** d'aquella ciutat. En el mateix Institut hi ensenya acústica i pedagogia musical.

Recordem que a Mallorca estant havia donat, en èpoques diferents, classes de Música. Així per exemple quan el músic italià **Umberto Bisi** fundà el 1949 el **Liceu Musical** de Palma (una escola privada de Música i en la qual hi donaren classes **Antoni Torrandell**, **Francesc Baells**, **Joan Nadal** i **Gabriel Juan** entre d'altres) **Jaume Mas Porcel** hi entrà com a professor de piano. A dita escola tingué entre molts d'altres alumnes **Enric Arbós Canyelles** (1926-1976), **Miquel Colom i Rullàn**, **Emili Muriscot i González**, **Maurici Ruiz i García**, i **Pio Tur i Mayans**. També fou destacat alumne el pianista **Ramon Coll Huguet**, avui renombrat concertista de piano.

Els anys d'ensenyament a Alacant

Jaume Mas Porcel, instal·lat definitivament a Alacant, dedica els darrers trenta anys de la seva vida al l'ensenyament musical, afegint a la de piano, la càtedra de clavicèmbal, la primera de tot l'estat espanyol.

Malgrat haver fixat la seva residència a la ciutat valenciana, mai no deixà de banda les vengudes a Mallorca. Durant aquestes darreres dècades, quan passava els estius a la casa del carrer Santa Rita del Terreno, anava a tocar l'orgue a la parròquia d'aquella barriada. Tot un gust pels feligresos.

Pel que fa a concerts públics, ens consta que el 25 de Juny de 1976, a la setmana de concerts amb motiu del desè aniversari de la **Capella Mallorquina** donà un concert de clavicèmbal amb obres de **Byrd**, **Purcell**, **Valente**, **Vivaldi-Bach**, **Couperin** i **Rameau**.

De fet els contactes amb l'esmentada Capella havien nascut el 1971 quan a Alacant, com a subdirector de l'Institut "**Oscar Esplà**", presidí un concert d'aquesta formació coral i el 3 de novembre de 1973 la Capella cantà obres seves en un concert dedicat a compositors mallorquins.

Darrers anys, època de reconeixements.

El 23 de març de 1983 li concedeixen la *medalla d'Alfons X el Savi*, que li imposa el delegat provincial del ministeri d'educació. Un any més tard es creen el **Concurs orquestral Jaume Mas Porcel** i el **Concurs de clavicèmbal Jaume Mas Porcel**.

El 22 d'octubre de 1987 en el concert de la presentació del llibre "**Compositors Mallorquins. Album per a piano I**" en el **Teatre Principal** de Palma, el pianista **Perfecto García Chornet** interpretà les obres de **Mas Porcel**, *Deu sintonies* i *Sonatina deportiva* (estudio de la bicicleta), i el també pianista **Ramon Coll** interpretà *Homenatge a Ravel* i *Météores*.

El 2 de març de 1993, **Jaume Mas Porcel** mor a Alacant.

Sis mesos més tard, 29 d'agost, el tretzè **Festival Chopin a Valldemossa** li tributa un homenatge pòstum amb **Sylvia Corbacho** (mezzo) i **Miquel Estelrich** (piano). L'octubre del mateix any i en el marc del catorzè **Encontre de Compositors**, L'**Orquestra Simfònica de Balears "Ciutat de Palma"** amb **Ignaci Furió** com a solista interpreten *Nocturn* al **Teatre Principal**.

Enguany mateix, **Ramon Coll** ha donat un concert amb obres seves a la **Caja de Ahorros Mediterránea**.

I pel que fa a les institucions d'Alacant el passat 18 d'abril el batle d'aquella ciutat inaugura un carrer amb el seu nom davant la porta principal del nou edifici del **Conservatori Superior de Música** i el director territorial d'educació de la **Generalitat Valenciana** inaugura la biblioteca del centre que portarà el nom de **Jaume Mas Porcel**. Sembla ser també que es tramita la proposta de nomenar-lo fill il·lustre d'Alacant.

(1) (Aquestes dades estan preses del registre civil del districte de la Seu del qual era jutge municipal el misser Antoni Bauça i Bennàssar. Tom 127, pag. 34).

CATÀLEG D'OBRES

Per a piano

Tonades i balls populars de Mallorca (1930-31)

Suite Mallorquina (1933)

Méteores (1935)

Hommage à Maurice Ravel (1937)

Sur le tombeau de Chopin (1938). En homenatge a l'il·lustre músic polonès en el centenari de la seva estada a Mallorca.

16 Sonatines (1935-1979)

Impromptu (1941)

Konitenci

Variacions tonals sobre un tema serial

10 Sintonies

Blues gaucho per a la mà esquerra

Balada per a dos pianos.

Música de cambra

Divertiment per a instruments de vent

Per a orquestra

Hommage a Ravel (1937)

Noctur (amb piano solista) (1950)

Konitenci

Per a veu i piano

Poème d'octobre (1940)

L'oblit (1945)

Crepuscle (1945)

Ecoutez la chanson (1946)
Spleen (1946)
Nevermore (1946)
Fantoches (1946)
Nôtre amour (1946)
L'estela (1947)
Green
Chansons amoureuses
Barcarola

Obres corals

Nadalenca (1938)
Cantata Lul.liana (1954). Lletra de Ramon Llul. Per a solistes, cor i orquestra.
Montserratina (1958)
4 Lieder de Chopin
So de pastera
Cançó de bressol
4 negres spirituals (arranjament)

Opera

El castell d'Iràs i no Tornaràs (1953). En 3 actes. Lletra de Miquel Forteza Pinya.

DISCOGRAFIA

Disc (LP), Emi-Odeon 10 C 063-063655.

Compositores mallorquines.

Joan Moll, piano

"Meteors"

Disc (LP), UM B-3

Música pianística balear.

Joan Moll, piano

"Sonatina de Mayo-Sonatina de Navidad"

Disc (LP), Fonol MM-S 39.

Canciones de Mallorca.

Capella Mallorquina

Director, **Bernat Julià**

"So de Pastera"

Disc (LP), Digitals A-03.

Cançons de Mallorca.

Capella Mallorquina

Director, **Bernat Julià**

So de Pastera

BIBLIOGRAFIA

AA.VV.

"Deu anys de la Coral Universitària"

Mallorca, 1987

RAMON COLL

"J. Mas Porcel, músic i pedagog"

in *Música i Joves*, 3 (abril 1993), 1

JOAN COMPANY I FLORIT

"Música"

in 100 anys d'Història de les Balears

Navarra, 1982

"Concert in memoriam de Jaume Mas Porcel, pianista, compositor i científic mallorquí"

(Palma 1909, Alacant 1993)

in XII Festival Frederic Chopin a Valldemossa

Mallorca, 1993

PEDRO DEYA

"Lo que usted dijo"

Palma, 1952

MIQUEL ESTELRICH SERRALTA

"Compositors mallorquins. Album per a piano, I"

València, 1987

F.M.

"Jaume Mas Porcel. Una vida dedicada a la Música"

in *Ultima hora*, 6.4.1983, p.11

ANTONIO FERNANDEZ-CID

"La música española en el siglo XX"

Madrid, 1973

MIQUEL FORTEZA PINYA

"El castell d'Iràs i no Tornaràs. Santab i Les Illes d'Or: 63"

Mallorca, 1953.

ANTONIO FULLANA

"Capella Mallorquina. XXV aniversario"

(1966-1991)

Palma, 1991

IGNASI FURIO

"Jaume Mas Porcel (1909-1993). Nocturno para piano y orquesta"

in XIV Encontre de compositors

Mallorca, 1993.

GEC, tom IX, p.674

GEM, tom X, p. 318

MARC HONNEGER

"Diccionario de la Música. Los hombres y sus obras".

Madrid, 1988

TOMAS MARCO

"Historia de la música española, siglo XX"

Madrid, 1983

JAUME MAS PORCEL

"El órgano de Santa María en el panorama organístico español".

Conferencia dada en la casa de Cultura de Mahón el 10 de noviembre de 1960
in Diario Menorca 19.11.1960

"Mas Porcel en Catalunya"

in Cort, 29. 1.1955

"Mas Porcel, la música y las matemáticas pasando por el toreo"

Lo que usted dijo

Palma, 1952

JOSEP MASSOT I MUNTANER

"Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra"

(1930-1950)

Montserrat, 1978

JOAN MOLL

"Música pianística balear"

in disc homònim

Palma, 1985

EMILI MURISCOT

"J. Mas Porcel. In Memoriam".

in Música i Joves, 3

(abril 1993), 1

JUAN PINERO GARCIA

"Músicos españoles de todos los tiempos".

Diccionario biográfico

Madrid, 1984.

"Programa del concert 238"

Orquesta Ciudad de Palma / Coral Universitària

14.1.1986

"Programes de l'Orquestra Simfònica de Mallorca"

núm 122 (17.12.1951)

núm 209 (1957)

núm 227 (4.2.1959)

JOAN PARETS I SERRA

"Cronologia musical de Mallorca"

(1930-39)

in Randa 15 (1983), 169-176

Id
"El nacionalisme musical mallorquí iniciat per Antoni Noguera fins a Joan Maria Thomàs"
in *Estudis Baleàrics* 9 (1983), 119-122

Id
"Bibliografia musical impresa de les danses i el balls populars de Mallorca"
in *I jornades de cultura popular a les balears* ps. 49-63
Muro, 1993

Id
PERE ESTELRICH / BIEL MASSOT
"Diccionari de compositors mallorquins" (s. XV – XIX)
Mallorca, 1987

LLORENÇ PÉREZ / FAUSTO ROLDAN / ELIONOR ISERN
"Inventari del fons "Guillem Colom Ferrà" de la Biblioteca Bartomeu March de Palma"
in *Estudis Baleàrics* 35 (1989), 95-106

JOAN PLA
"La Orla, memoria de un tiempo feliz"
in *Balèares* 12.7.1987

Id
"Las Orlas, memoria de un tiempo feliz"
Barcelona, 1989

J. RICART MATAS
"Diccionario biográfico de la Música"
Barcelona, 1980.

ANDRÉS RUIZ TARAZONA
"Un siglo de música mallorquina"
in disc *Compositores mallorquines*
Barcelona, 1980

SAPRI (JOAN CARLES SABRAFIN)
"Alicante recuerda a Mas Porcel"
in *Ultima Hora* 19.4.1994

FEDERICO SOPENA
"Historia de la Música española contemporanea"
Madrid, 1958

MARIA DÓLORES TALAVERA
"Mallorca y Eaktay Ahn"
Palma 1972

JUAN MARIA THOMAS
"Manuel de Falla en la Isla"
Mallorca, s.a.

Id
"Balears"
in *Diccionario de la Música Labor*
Barcelona / Madrid (1945)

Id

JOAN PARETS I SERRA

"Breu historia musical de les Illes Balears"

Palma, 1989

Id

"Primer festival de música mallorquina organitzat a l'històric palau de l'Almudaina per la Capella Classica de Mallorca" (8.10.1933)

Mallorca, 1933

PIO TUR

"J. Mas Porcel, un gran mestre ens ha deixat"

in *Música i Joves*, 3 (abril 1993), 1.

JOAN PARETS I SERRA

BIEL MASSOT I MUNTANER

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

del Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca

SYLVIA CORBACHO

D'origen gallec i mallorquina d'adopció, de nina completà estudis de solfeig i piano. Estudià cant amb Jorge Algorta i la prestigiosa musicòloga canària Lola de la Torre. Obtingué el premi a la millor veu en el Concurs Francesc Vinyes, otorgat per la Diputació de Barcelona. Fou becada pel Opera studio de Zuric per dos anys, per tal de perfeccionar-se i preparar repertori. De llavors ençà comença una prometedora carrera professional per tot Europa i part d'Amèrica. Ha cantat amb Plàcido Domingo, Vicente Sardinero, Jaume Aragall, Leo Nucci...

Majoritàriament ha interpretat títols com "Il trovatore", "Don Carlo", "La Favorita", "Maria Stuardo", "Anna Bolena", "Norma", etc... Ha enregistrat amb la Suisse Romande de Ginebra "Capuletti ed i Montecchi".

Ultimament ha incorporat un bell paper d'Amneris a "Aida", a Noruega i Mallorca, enregistrada per a T.V.E.

Compagina la seva carrera a nivell internacional amb la direcció de l'Àrea Musical del Teatre Principal de Palma i també és professora de cor d'aquest Teatre.

MIQUEL ESTELRICH

Va néixer a Palma el 1965. Inicià els estudis musicals al Conservatori de les Balears, on es diplomà amb el Primer Premi. Més tard cursà el grau superior al Conservatori Superior de Música de València. Els seus professors han estat Joan Moll, Bartomeu Jaume i Perfecto García Chornet. Ha realitzat diversos cursos amb Ramon Coll, Manuel Carra, Paul Badura Skoda i Miguel Zanetti entre d'altres.

Ha actuat com a solista amb l'Orquestra Simfònica Ciutat de Palma, Orquestra Simfònica de Balears i, a Alemanya, amb l'Orquestra de Marburg. Ha fet concerts a Itàlia i a diverses ciutats d'Espanya, així com a nombrosos festivals, entre ells el Festival Chopin de Valldemossa.

És important la seva dedicació en la recerca i la difusió de compositors de les Illes, el 1987 rep el Premi Nacional del Ministeri de Cultura espanyol pel seu llibre "Compositors Mallorquins", una recopilació de les millors obres dels nostres insignes músics.

Actualment és professor titular del Conservatori de les Balears i col·labora regularment amb l'Orquestra de les Balears.

Sylvia Corbacho

Miquel Estelrich

Fundació
Àrea Creació Acústica
Son Bielí · Búger

**Consell Insular
de Mallorca**

Comissió de Cultura i Educació

GOVERN BALEAR

Conselleria de Cultura, Educació
i Esports

Ajuntament de Palma

ACTE SUBVENCIAT PER:

FUNDACIÓ GUILLEM CIFRE DE COLÒNIA